

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **M. L.**, bývajúcej v B., proti žalovanej **D. B.**, bývajúcej v B., zastúpenej JUDr. J. J., advokátkou v B., **o zaplatenie 2 323,57 eur (70 000,-- Sk) s príslušenstvom**, ktorá vec je vedená na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 10 C 32/2007, o dovolaní žalovanej proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 29. apríla 2008, sp. zn. 9 Co 109/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 29. apríla 2008, sp. zn. 9 Co 109/2008, **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava V rozsudkom zo dňa 12. decembra 2007, č.k. 10 C 32/2007-63 zaviazal žalovanú zaplatiť žalobkyňi 70 000,-- Sk a trovy konania 4 200,-- Sk, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku návrh zamietol. Mal preukázané, že žalovaná so žalobkyňou uzavrela dňa 4. septembra 2006 zmluvu o sprostredkovaní, ktorej predmetom bolo sprostredkovanie prenájmu nehnuteľnosti – nebytového priestoru na prvom nadzemnom podlaží bytového domu v B., V článku 3 zmluvy si účastníčky dohodli províziu za sprostredkovanie prenájmu tejto nehnuteľnosti 70 000,-- Sk, ktorú zaplatila žalobkyňa žalovanej 1. októbra 2006 po podpise zmluvy o nájme nebytového priestoru. Súd prvého stupňa dospel k záveru, že žalovaná sprostredkovateľskú činnosť pre žalobkyňu nevykonala. Predmetné nebytové priestory si vyhliadla žalobkyňa prostredníctvom tretej osoby, ktorá potom osobne rokovala s vlastníkmi o podmienkach nájmu a uzavrela následne zmluvu o nájme nebytového priestoru. Okrem toho, žalobkyňa ako živnostník nemala oprávnenie k predmetu sprostredkovateľskej činnosti – prenájmu nehnuteľnosti. Na strane žalovanej teda došlo k bezdôvodnému obohateniu, keďže prijala plnenie bez právneho dôvodu. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalovanej uznesením z 29. apríla 2008, sp. zn. 9 Co 109/2008 jej opravný prostriedok ako oneskorene podaný podľa § 218 ods. 1 písm.a/ O.s.p. odmietol. Súčasne rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania. Z obsahu spisu mal za preukázané, že rozsudok súdu prvého stupňa bol doručovaný právnej zástupkyňi žalovanej dňa 8. januára 2008, opakovane dňa 9. januára 2008, ktorým dňom bol uložený i na pošte. Tretím dňom doručenia bol deň 12. januára 2008, keďže však išlo o sobotu, tak za tento tretí deň doručenia považoval odvolací súd najbližší pracovný deň, t.j. pondelok 14. januára 2008 (§ 57 ods. 2 posledná veta O.s.p.) a posledným dňom pätnásťdňovej zákonnej lehoty na podanie odvolania bol deň 29.1.2008 (utorok). Žalovaná prostredníctvom svojej advokátky podala odvolanie na pošte až dňa 1. februára 2008 (č.l. 71 spisu), preto ho podala oneskorene, to znamená po lehote, ktorá je stanovená v § 204 ods. 1 O.s.p.

Proti uvedenému uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná. Navrhla napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie. Jeho prípustnosť vyvodzovala z toho, že rozhodnutie, proti ktorému smeruje, bolo vydané v konaní postihnutom vadou uvedenou v § 237 písm.f/ O.s.p. Odvolací súd jej odňal možnosť konať pred súdom tým, že jej včas podané odvolanie odmietol podľa § 218 ods. 1 písm.a/ O.s.p. Uviedla, že odvolací súd ani len nevykonal žiadny úkon smerujúci k zisteniu, či sa jej právna zástupkyňa, na adresu ktorej bol rozsudok súdu prvého stupňa doručovaný, v dňoch doručovania a v úložnej lehote zdržiavala v mieste doručovania a či mala reálnu možnosť zásielku prevziať. V tomto čase totiž jej právna zástupkyňa s celou svojou rodinou trávila zimnú dovolenku na O. v obci Z. v ubytovni – drevenici podnikateľky Ing. Z. H.. Zásielku preto prevzala v úložnej lehote deklarovanej poštou a na oznámení – teda v lehote 18 dní od upovedomenia o uložení zásielky – čo je v súlade s platným poštovým poriadkom a konkrétne zásielku prevzala 18. januára 2008 – teda lehota na podanie odvolania podľa poučenia o odvolaní a aj podľa ustanovení O.s.p. je 15 dní od prevzatia a táto uplynula dňa 2. februára 2008 a nakoľko išlo o sobotu, lehota by skončila 4. februára 2008 v pondelok. Ak preto podala odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa dňa 1. februára 2008, podala ho v zákonnej lehote.

Žalobkyňa sa k dovolaniu nevyjadrila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), postupujúc podľa predpisov účinných od 15. októbra 2008 (prechodné ustanovenie § 372p ods. 1 O.s.p. k úpravám účinným od 15. októbra 2008 na základe zákona č. 384/2008 Z.z.), po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.), či jej opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré týmto opravným prostriedkom možno napadnúť.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol uznesením. V zmysle ustanovenia § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 písm.a/ O.s.p.) alebo ak odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev na zaujatie stanoviska (§ 239 ods. 1 písm.b/ veta prvá O.s.p.). Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia a c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nemá znaky vyššie uvedených uznesení. Odvolací súd napadnutým uznesením odmietol odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa ako oneskorene podané.

So zreteľom na obsah dovolania, a osobitne na zákonnú povinnosť dovolacieho súdu vyplývajúcu z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p., neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie splnenia podmienok prípustnosti dovolania podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či v konaní na súdoch nižších stupňov nedošlo k procesným vadám v zmysle § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (rozsudku aj uzneseniu), ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred

súdom a ak g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Ustanovenie § 237 O.s.p. pritom nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný a ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v tomto ustanovení, možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým dovolanie inak nie je procesne prípustné. Pre posúdenie existencie procesnej vady v zmysle uvedeného ustanovenia nie je významný subjektívny názor účastníka o tom, že v konaní došlo k niektorej z týchto väd, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že konanie je skutočne postihnuté takouto vadou.

Preskúmaním veci dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu je postihnuté vadou podľa § 237 písm.f/ O.s.p. (účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom).

Pod odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle predmetného ustanovenia treba rozumieť taký vadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Za postup odnímajúci účastníkovi konania možnosť pred súdom konať (a zakladajúci prípustnosť dovolania podľa uvedeného ustanovenia) treba považovať aj odmietnutie odvolania podľa § 218 ods. 1 písm.a/ O.s.p. v prípade, že podmienky preň neboli splnené, pretože odvolanie bolo podané v zákonom stanovenej lehote.

Právna úprava doručovania v občianskom súdnom konaní plní veľmi významnú funkciu. Súd totiž môže konať a rozhodovať len vtedy, ak má riadne preukázané, že účastníci dostali všetky písomnosti, prijatie a znalosť ktorých je predpokladom ďalšieho postupu v konaní, použitia opravného prostriedku, prostriedkov procesnej obrany a ochrany a ďalších úkonov, ktoré je prípustné urobiť len v zákonom alebo súdom ustanovenej lehote. Obzvlášť doručovanie súdnych rozhodnutí vo veci samej je nevyhnutným predpokladom právoplatného skončenia veci, prípadne i vykonateľnosti súdneho rozhodnutia (ak je rozhodnutie vykonateľné bez ohľadu na právoplatnosť). Doručovanie ovplyvňuje skúmanie procesných podmienok základného konania, odvolacieho konania, ako aj konania o mimoriadnych opravných prostriedkoch.

Právna úprava doručovania preto plne rešpektuje záujmy účastníkov konania a nevyhnutnosť ich úplného a účinného informovania prostredníctvom tohto procesnoprávneho úkonu. Ak nebola písomnosť doručená správne, podľa predpisov upravujúcich tento úkon, má to priamo za následok vadnosť, nezákonnosť doručenia, s ktorou vadou sú spojené závažné procesnoprávne účinky; ak došlo k vadnému doručeniu rozhodnutia alebo ho súd vôbec opomenul doručiť, nemôže rozhodnutie nadobudnúť právoplatnosť.

Podľa § 47 ods. 2 O.s.p. v znení do 15. októbra 2008, ak nebol adresát písomnosti, ktorá sa má doručiť do vlastných rúk, zastihnutý, hoci sa v mieste doručenia zdržuje, doručovateľ ho vhodným spôsobom upovedomí, že mu zásielku príde doručiť znovu v deň a hodinu uvedenú v oznámení; ak zostane i nový pokus o doručenie bezvýsledným, uloží doručovateľ písomnosť na pošte alebo na orgáne obce a adresáta o tom vhodným spôsobom upovedomí; ak si adresát zásielku do troch dní od uloženia nevyzdvihne, považuje sa posledný deň tejto lehoty za deň doručenia, i keď sa adresát o uložení nedozvedel.

Pre vznik fikcie doručenia zakotvanej v citovanom ustanovení ("... považuje sa posledný deň lehoty za deň doručenia ...") je predpísané súčasné splnenie nasledovných podmienok : a/ možnosť náhradného doručenia nie je zákonom vylúčená (viď napr. § 114 ods. 4 O.s.p.), b/ adresát písomnosti nebol pri doručovaní zastihnutý, hoci sa v mieste doručenia zdržoval, c/ doručovateľ nezastihnutého adresáta vhodným spôsobom upovedomil, kedy príde písomnosť doručiť znova (s uvedením dňa a hodiny), d/ druhý pokus o doručenie zostal taktiež bezvýsledný, e/ adresát písomnosti bol vhodným spôsobom upovedomený o uložení písomnosti na pošte alebo orgáne obce, f/ adresát si zásielku do 3 dní od upovedomenia nevyzdvihol.

Miesto, deň a spôsob doručenia zásielky sa preukazuje doručenkou, ktorú pošta vracia späť odosielajúcejmu súdu. Príslušnou poštou vystavená doručenka zachytávajúca postup pri doručení, vrátane údajov vyžadovaných ustanovením § 47 ods. 2 O.s.p., osvedčuje pravdivosť toho, čo je v nej uvedené, ak nie je preukázaný opak. Doručenka vrátená súdu osvedčuje súdu vykonanie doručenia a čas doručenia, kým nie je preukázaný opak (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 20.7.1992 sp. zn. 1 Cdo 37/92). Tento dôsledok však môže nastať len vo vzťahu k tomu, čo je na doručenke uvedené. Pokiaľ doručenka neobsahuje údaj, že sa adresát v mieste doručenia zdržoval, nie je osvedčené, či táto podmienka náhradného doručenia je splnená. V takomto prípade je povinnosťou súdu vykonať šetrenie na zistenie jej splnenia,

pričom nie je povinnosťou účastníka, ktorému bolo doručované poštou, navrhnúť dôkazy na preukázanie svojho prípadného tvrdenia, že sa v čase doručovania v mieste doručenia nezdržoval z dôvodu, že účastník konania nemá povinnosť preukazovať opak toho, čo nie je osvedčené. Preto záver súdu o účinnom náhradnom doručení bude možný len vtedy, ak bude zistené, že adresát sa v mieste doručenia v čase doručovania zdržoval.

Zákonná konštrukcia umožňujúca náhradné doručenie vychádza z toho, že adresát sa v čase doručenia (v určitý konkrétny deň) fakticky zdržiava v mieste doručenia a má z tohto dôvodu možnosť si doručovanú zásielku bezprostredne po náhradnom doručení prevziať alebo vyzdvihnúť. Gramatický výklad slov „hoci sa v mieste doručenia zdržuje“ nemôže byť iný len ten, že zákon vyžaduje a predpokladá, že adresát sa v dobe doručovania v mieste doručenia skutočne zdržuje a že len nebol zastihnutý tam, kde má doručovateľ písomnosť doručiť. Zdržovanie sa v mieste doručenia v podstate teda znamená, že sa adresát každodenne vracia do svojho bytu, čo by bolo vylúčené, ak by bol v čase doručovania v nemocnici, na dovolenke, keby sa vracal do svojho bytu len na soboty a nedele, pretože sa inak zdržuje na inom mieste a pod. Obsah slov „hoci sa v mieste doručenia zdržuje“ je teda vecou konkrétneho prípadu.

Dovolací súd požiadal o doplnenie dokazovania o priebehu doručovania predmetnej listovej zásielky, obsahujúcej rozsudok súdu prvého stupňa, k okolnostiam, ktoré uviedla právna zástupkyňa žalovanej, a dospel k záveru, že konanie a rozhodnutie odvolacieho súdu sú postihnuté vadou podľa § 237 písm.f/ O.s.p.

Ako vyplynulo po doplnení dokazovania z výpovede poštového doručovateľa, svedka M. L., tento nemal vedomosť, či sa právna zástupkyňa žalovanej nachádzala v čase doručovania a oznámenia o doručovaní v mieste doručovania, zásielku doručoval zákonným spôsobom, a po druhom pokuse o doručenie, zanechal oznam o uložení zásielky. Z potvrdenia Ing. H., predloženého právnu zástupkyňou žalovanej, vyplynulo, že sa JUDr. J. J. s rodinou zdržiavali v dňoch 7. januára 2008 až 12. januára 2008 v jej drevenici v Z.. Dovolací súd požiadal o prešetrenie skutočnosti, či sa právna zástupkyňa žalovanej zdržiavala v mieste doručovania zásielky, obsahujúcej uznesenie odvolacieho súdu (č.l. 77) v dňoch 25. mája 2008 a 26. mája 2008. Právna zástupkyňa žalovanej predložila čestné prehlásenie JUDr. J. T., bytom v S., že sa JUDr. J. J. zúčastnila so svojím manželom, krstným otcom jej dcéry,

v deň 25. mája 2008, rodinnej oslavy konanej v S. pri príležitosti prvého svätého prijímania jej dcéry, k čomu založila i fotokópiu pamätného listu (č.l. 102, 103 spisu).

Vzhľadom na význam práva na súdnu ochranu v právnom štáte pre záver o nesplnení podmienok konania nepostačuje iba pochybnosť o ich splnení, ale nesplnenie podmienok konania musí byť preukázané mimo rozumných pochybností. V prípade, ak všeobecný súd nemá záver o nedodržaní zákonom ustanovenej procesnej lehoty na podanie opravného prostriedku preukázaný mimo rozumných pochybností, musí vychádzať z predpokladu, že opravný prostriedok v zákonnej lehote podaný bol (tak napr. III. ÚS 331/04 a III. ÚS 249/08).

Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že nebolo mimo rozumných pochybností preukázané, že sa právna zástupkyňa žalovanej, ktorej bol doručovaný odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa, ako i uznesenie odvolacieho súdu, zdržiavala v čase doručenia rozhodnutia súdu prvého stupňa v mieste doručenia. Preto ak odvolací súd ako oneskorene podané odmietol odvolanie žalovanej, odňal jej svojím konaním a rozhodnutím právo, aby na základe jej včas podaného odvolania bolo ňou napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa preskúmané odvolacím súdom (porovnaj R 23/1994).

Žalovaná teda dôvodne vytýka, že konanie a z neho pochádzajúce rozhodnutie odvolacieho súdu má vadu podľa § 237 písm.f/ O.s.p.

So zreteľom na vadu, ktorá napĺňa skutkovú podstatu ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p., dovolanie žalovanej je prípustné a zároveň je tiež dôvodné. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, veta za bodkočiarkou a ods. 2 prvá veta O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd aj o trovách dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 15. decembra 2009

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová

